

Az utókor bizony sokszor hálátlan, és hosszú időbe telik, mire egy-egy életmű elfoglalja az őt megillető helyét az emlékezetben. Igaz ez az írókra is, akik közül az irodalom tankönyvekből kiszorultak szinte teljes feledésre vannak ítélve. Ez történt a két világháború között alkotó Dénes Gizellával is, akinek újrafelfedezése még várat magára.

Nem tekinthető szokványosnak, ha egy női szerző könyve elé maga a nagyhatalmú Mindszenty József bíboros-hercegprímás ír előszót. Az 1947-ben megjelent Szép koszorú című, a híres magyar búcsújáró helyekről szóló novellákat közreadó kötetben pedig ő maga írta a következőket: „Amikor a szépirodalom Dénes Gizella avatott tollával, a múlt szerelmével

Papnövelde u. 16. szám alatti házba költözött, és ezt követően egészen a haláláig itt alkotott.

Dénes Gizella alkotói virágkora a két világháború közötti évtizedekre esett, elsősorban katolikus és nemzeti sajtótermékekben szerepelt, miközben a konzervatív nőmozgalomba is bekapcsolódott az egész életében független író. Tagja volt az 1940-ben

jának számított a magyaregregyi Szentkút története, amelyet a *Mezei asszonyok* és az *Asszonyok a hegyek között* című írásaiban is megörökített. A történelmi témák is közel álltak hozzá, a *Boldogasszony hadnagya* a Hunyadiak korában játszódott, másról pedig a török kori helyi hőstetteknek

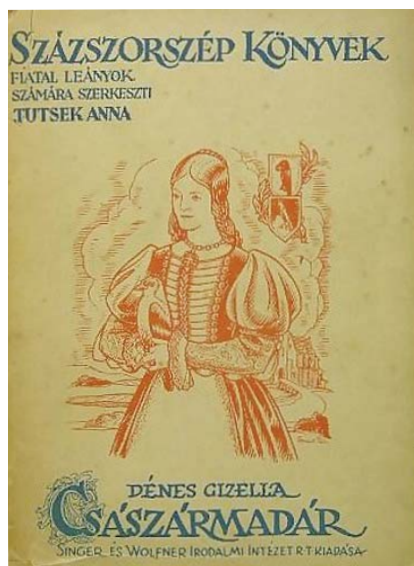

Asszony a hegyek között:

Dénes Gizella író (1897–1975)

beszél a török hódoltságról, történelmi igazságot csepegtet a magyar sebekre: Mária édesanyánk volt az akkori zombékok ölén, nádasok és rengetegek mélyén, ahol fagyókereken, erdei fanyar gyümölcsökön éltek és temetkeztek eleink.” Ezzel a magyar katolikus egyház feje elismerte az író kvalitásait és a kereszténységhez való hűségét. Mivel élete során számtalan szállal kötődött Pécshez és Baranyához, ezért érdemes megemlékezni munkásságáról.

Deutsch Gizella néven Ócsárdon született 1897. június 25-én. Édesapja a helyi állami iskolának volt tanítója, majd a komlói bányatelepi iskola igazgatói teendőit látta el. Hétévesen elvesztette az anyját, édesapja új választottját pedig nehezen fogadta el, és árvasága rányomta bélyegét a munkásságára, az asszonyi témák iránti fogékonyságára. A kamaszodó leány sok időt töltött apai nagybátyjánál, a mecsekjános plébánosnál, Takáts Istvánnál. Első írásai ezekből az élményeiből jelentek meg a *Dunántúl* című folyóiratban 1918-ban. Fiatal korában többfelé megfordult, 1939-ben a pécsi

tartott országos asszonykongresszus szervezőbizottságának, és a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége pécsi csoportjának gyűlésein is olvasott fel munkáiból. Sokoldalú és termékeny szerzőnek számított, a különféle újságok mellett 1944-ig harmincnégy kötetet publikált. Nagyon sokat merített baranyai emlékeiből, közkedvelt témá-

állított emléket. Ugyanakkor szívesen foglalkozott híres pécsi emberek életével is, így például a *Csodálatos fazekas* című könyve Zsolnay Vilmosról szól.

A kommunista érában kiszorult az irodalmi életből, sok esetben idealisztikus, a paraszti vallásosságról pátoszszal szóló írásai túl klerikálisnak számítottak. 1956-tól újra megjelenhetett a katolikus lapokban, régi ismertségét azonban soha nem nyerte vissza. 1975-ben magányosan hunyt el Pécsen, hagyatékát Faluhelyi Veronika gondozta. Legutóbb akkor került szóba a neve, amikor 2009-ben a Zsolnayról szóló írását megfilmesítették. Könyveit olvasva indokolt Tüskés Tibor felvetése, aki több fórumon támogatta az írói hagyatékából egy válogatás kiadását, „*hogya (az író) neve ne hulljon teljesen a feledésbe*”. Csak remélni lehet, hogy legalább Baranyában újra ismertté válnak az egykor oly népszerű és kedves történetek.

LEJEGYEZTE: DR. VARGA SZABOLCS